

ภาษาไทย

รายงานเชิงวิชาการ

การอ่านและพิจารณา
วรรณคดีเรื่อง ขัตติยพันธกรณี

เสนอ

อาจารย์พนมศักดิ์ มนูญปรัชญาภรณ์

สมาชิก

นางสาวพิมพ์ลภัส	มุนิกานนท์	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1	เลขที่ 10
นางสาวศรุตยา	รุ่งสาคร	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1	เลขที่ 14
นางสาวดวงจรินทร์	ศิริจงกลทอง	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1	เลขที่ 18
นายณัฐพงศ์	ว่องชาญกิจ	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1	เลขที่ 25

เรื่องย่อ

เนื้อเรื่องกล่าวถึงการให้กำลังพระราชหฤทัยแด่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
หลังจากที่ทรงพระประชวรเนื่องจากเสียดพระราชหฤทัยที่ถูกฝรั่งเศสรุกล้ำดินแดนไทย

เมื่อ ร.ศ. ๑๑๒

โครงการ

เป็นจดหมายตอบกลับระหว่างกันพระมหากษัตริย์ และเจ้าขุนมูลนาย โดยเป็นการตัดพ้อ
สั่นหวั่งกำลัใจ และการให้กำลัใจแต่พระมหากษัตริย์

ฉากท้องเรื่อง

บทกวีพระราชนิพนธ์ ขัตติพันธ์กรณิได้ถูกคัดมาจากพระราชหัตถเลขา

ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ถึงที่ประชุมเสนาบดี ลงวันที่ 10 เมษายน ร.ศ. 112

ขณะขึ้นเรือพระที่นั่งมหาจักรี

ตัวละคร

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

“ตะปุดอกใหญ่ตึ้ง
จิ้ง บ อางลีลา   บาทา อยู่เฮย
คล่องได้”

ตัวละคร

สมเด็จพระยาตำราจราชานุภาพ

“อันพระประชวรครั้ง   ทั้งไผทสยาม
เหล่าข้าพระบาทความ   วิตกพันจะอุปมา
ประสาแต่อยู่ใกล้   ทั้งรู้ใช้ว่าหนักหนา
เลือดเนื้อผิเจื้อย   ให้หายได้จะชิงถวาย”

“ขอตายให้ตาหลับ   ด้วยเชื่อมั่นว่าชายชาญ
เกิดมาประสพภาร   ธุระได้บำเพ็ญทำ”

บทเจรจาหรือรำพึงรำพัน

“เจ็บนานหนักอกผู้	บริรักษ์ ปวงเฮย
คิดใคร่ลาลาญหัก	ปลดเปลื้อง
ความเหนื่อยแห่งสุจัก	พลันสร้าง
ตุจักสุภพเบื่อง	หน้านั้นพบันเขษม”

จากบทประพันธ์ข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกเหน็ดเหนื่อยต่าง ๆ นานาจนพระองค์ต้องการ
จะสิ้นพระชนม์ เป็นการเปรียบเปรย ถึงความรู้สึกที่มากจนไม่สามารถรับได้

“ตะปุดอกใหญ่ตึ้ง	บาทา อยู่เฮย
จิ่ง บ อาจลีลา	คล่องได้
เชิญผู้มีเมตตา	แก้สัตว์ ปวงเฮ
ชักตะปุดี้ให้	ส่งเข้าอัญขยม”

เป็นการใช้โวหารในการเปรียบเทียบ พระองค์ทรงพรรณนา ถึงหน้าที่ที่ต้องปกป้องรักษา
บ้านเมือง จึงไม่สามารถสวรรคตได้อย่างที่ปรารถนา ดั่งตะปุดที่ตึ้งพระองค์เอาไว้

แก่นเรื่อง

- ส่งเสริมความรักชาติ
- ความเคารพรักในพระมหากษัตริย์
- มนุษย์ ไม่สามารถหลีกเลี่ยงเกิดแก่เจ็บตายได้

การอ่านและพิจารณาการใช้ภาษาในวรรณคดีและวรรณกรรม

ขัตติยพันธกรณี เป็น

- บทพระนิพนธ์และพระนิพนธ์ที่ถูกแต่งขึ้นเป็นคำฉันท์
- ทั้งสองพระองค์ทรงเลือกใช้อินทรวีเชียรฉันท์ โดยมีได้ทรงเคร่งครัดในการใช้คำ
ครุ - ลหุ ตามแบบที่คณะฉันท์ใช้
- ทรงใช้ตามการออกเสียงตามธรรมชาติของการพูดภาษาไทย
- เน้นการใช้คำที่สร้างจินตภาพและอารมณ์สะเทือนใจเป็นหลัก เช่น

รู้สุขรู้ทุกข์หาญ   ขลาดด้วย

ละอย่างละอย่างพาล

หย่อนเพราะ   เปลอแฮ

การสรรคำ

มีการใช้โวหารภาพพจน์ต่างๆ ในการบรรยายและสื่อถึงอารมณ์ความรู้สึกของผู้แต่ง เช่น

“ตะปุดอกใหญ่ตรึง บาทา อยู่เฮย

จึง บ อาจลีลา คล่องได้

เชิญผู้ที่เมตตา แก่สัตว์ ปวงเฮ

ซักตะปุ่นี้ให้ ส่งเข้าอัญขยม”

ได้บรรยายถึงความเจ็บปวดนี้โดยเปรียบเหมือนโดนตะปุดอกใหญ่ ทรงระบายความทุกข์โทรมนัส
ในพระราชหฤทัย จนไม่ทรงปรารถนาที่จะดำรงพระชนม์ชีพอีกต่อไป

การใช้โวหาร

ในบทพระนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงอุปมาว่าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็น “กะปัดัน” เช่น

“ดุงเหล่าปลานา- ะเหว่าว้ากะปัดัน

นายท้ายฉงนงัน ทิศทางก็กลางแคลง”

มีการใช้คำว่า ดุง เพื่อเปรียบเทียบ เมื่อกัปัดัน หรือหัวหน้าเรือป่วย ทำให้ลูกเรือทั้งหลาย ที่หมายถึงชาวสยามขาดผู้นำเกิดความสับสน ไม่รู้ว่าควรไปในทิศทางไหน

การเรียบเรียงคำ

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเรียบเรียงถึงชีวิตของมนุษย์ ว่าชีวิตนั้นไม่แน่นอน ตามที่โบราณได้ว่าไว้ เดียวก็ทุกข์เดียวก็สุข

“ชีวิตมนุษย์นี้ เปลี่ยนแปลง จริงนอ

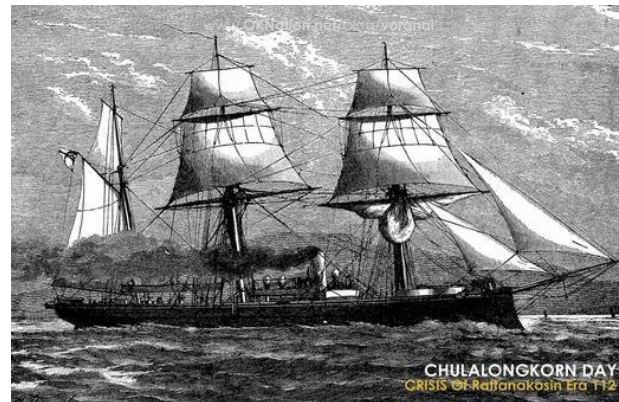
ทุกข์และสุขพลิกแพลง มากครั้ง

โบราณท่านจึงแสดง เป็นเยี่ยง อย่างนา

ชั่วนับเจ็ดที่ทั้ง เจ็ดข้าง ฝ่ายดี”

คุณค่าด้านคุณธรรม

๑. สะท้อนถึงความรับผิดชอบในหน้าที่ของพระมหากษัตริย์ไทยที่ไม่ย่อท้อในการรักษาอธิปไตยของชาติ
๒. สะท้อนถึงความจงรักภักดีที่ประชาชนมีต่อพระมหากษัตริย์
๓. แสดงถึงสัจธรรมที่เกิดขึ้นกับมนุษย์

คุณค่าด้านอารมณ์

๑. ทำให้ผู้อ่านมีความรู้สึกรักชาติ

๒. เกิดความเห็นอกเห็นใจ

๓. ทำให้เกิดความเศร้าหมองและสะเทือนใจกับปัญหาที่เกิดขึ้น

คุณค่าด้านสังคม

๑. สะท้อนความคิดและความเชื่อของคนไทยในอดีต
๒. ปลุกจิตสำนึกให้คนในชาติหวงแหนรักษาผืนแผ่นดินไทยไว้ให้ดำรงอยู่สืบไป
๓. ทำให้คนในชาติตระหนักถึงความเหน็ดเหนื่อยยากของบรรพบุรุษที่ต้องยอมแลกด้วยชีวิตเพื่อรักษาประเทศไว้

คุณค่าด้านวรรณศิลป์

๑. มีการใช้ฉันทลักษณ์ที่หลากหลายเป็นแบบอย่างของการแต่งโคลง, กาพย์ยานี และอินทรวีเชียร
๒. ไพเราะด้วยสัมผัสนอก สัมผัสใน สัมผัสสระและอักษร การเล่นคำซ้ำคำ
๓. มีการใช้ภาพพจน์ต่างๆ ทั้งอุปมา อุปลักษณ์ อพภาษ ฯลฯ
๔. บทกลอนก่อให้เกิดอารมณ์สะท้อนใจอันเป็นความงามเชิงวรรณศิลป์